ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Буркуна Віталія Валерійовича на тему «Стратегічні орієнтири розвитку національної автотранспортної системи в умовах глобалізації», що подана на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 - економіка та управління національним господарством

Актуальність дисертаційного дослідження. Для економічної системи України автомобільний транспорт має виняткове значення. Це обумовлюється як його специфічними особливостями, так і суттєвими перевагами в порівнянні з іншими видами транспорту, а саме, його основні характеристики полягають у високій маневреності та рухливості, що дозволяють швидко зосередити кошти в необхідній кількості і в потрібному місці; можливість здійснювати доставку без додаткових зупинок і пересадок в заданому маршруті; високій швидкості доставки та забезпечення цілісності вантажів, особливо під час перевезення на невеликі дистанції; широкій сфері застосування за типами, видами вантажів і відстанню їх перевезення; необхідності менших вкладень капіталу в будівництво автомобільних доріг при невеликих потоках вантажів і пасажирів.

Актуальність питання і поєднання мети та поставлених задач дисертаційної роботи Буркуна Віталія Валерійовича, підтверджує її теоретичну та практичну значимість, а також свідчить про своєчасність та актуальність дисертаційної роботи.

Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження пов’язане з планом науково-дослідних робіт Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського «Структурні трансформації національних економік в глобальному вимірі» (державний реєстраційний номер 0115U001206); «Трансформація національної економіки в контексті реалізації

євроінтеграційної стратегії» (номер державної реєстрації № 0118U003975), в межах яких автором досліджувались теоретичні аспекти трансформації транспортних систем та обґрунтовано стратегічні орієнтири розвитку національної автотранспортної системи в умовах глобалізації.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Положення дисертаційної роботи, висновки та рекомендації, які містяться в роботі достатньо обґрунтовані, опрацьовані в повній відповідності з метою і завданням, предметом і об'єктом дослідження, базуються на загальнонаукових положеннях економічної науки і результатах наукових досліджень, їх узагальнень, критичному осмислені робіт вітчизняних та зарубіжних вчених з широкого кола економічних проблем, пов’язаних з функціонуванням автотранспортної системи.

Дисертант поставив за мету розвинути теоретико-методичні підходи та обґрунтувати практичні рекомендації щодо стратегічного розвитку автотранспортної системи.

Об’єкт, предмет та мета роботи логічно пов’язані та достатньо чітко окреслюють поле дослідження.

Достовірність основних положень та висновків дисертації забезпечується застосуванням відомих методів наукового пізнання, зокрема, теоретичне узагальнення (для дослідження сутності національної автотранспортної системи – п. 1.1, специфічних особливостей розробки транспортних стратегій – п. 1.2); класифікація (для систематизації методичних підходів до оцінки розвитку національної автотранспортної системи – п. 1.3); ретроспективний аналіз (для обґрунтування історичних етапів формування автотранспортної галузі – п. 2.1); статистичні методи (для дослідження основних характеристик функціонування автотранспортної системи – п. 2.1, діагностики сучасного стану та ефективності функціонування національної автотранспортної системи – пп. 2.2, 2.3);

рейтингове оцінювання (для формування узагальненого рейтингу регіонів України за перевезеннями пасажирів автомобільним транспортом – п. 2.2); варіаційний і кореляційно-регресивний аналіз (для здійснення економічної діагностики сучасного стану національної автотранспортної системи та визначення її ефективності – пп. 2.2, 2.3, виявлення залежності між показниками валового регіонального продукту та коефіцієнтом Енгеля й Успенського – п. 3.1); SWOT-аналіз (для обґрунтування концептуальних підходів до формування національної автотранспортної системи – п. 3.1); системний аналіз (для обґрунтування організаційно-економічного механізму управління автотранспортною системою України – п. 3.2); структурно–логічний аналіз (для визначення напрямів державної підтримки розвитку національної автотранспортної системи в умовах глобалізації – п. 3.3).

Методичні підходи, що застосовані дисертантом, не містять суперечностей, є адекватними проблемі, що вирішується поставленими завданнями.

Дисертаційне дослідження Буркуна В.В. достатньо аргументоване і базується на використанні офіційної статистичної інформації Державної служби статистики України та інших джерел. У роботі використані монографічні дослідження українських і зарубіжних економістів та інформація з мережі Інтернет з питань функціонування автотранспортної системи; дані інформаційних бюлетенів, статистичних збірників тощо, а також особисті дослідження автора з досліджуваної проблеми.

Структура дисертації є обґрунтованою, переконливою, логічно витриманою, що дало можливість автору розкрити зміст проблеми, дослідити її теоретичні й практичні аспекти, зробити висновки та сформулювати пропозиції.

Необхідно виділити декілька основних напрямів дослідження, які тісно пов’язані з системним розглядом поставленої мети та основних завдань.

Перший напрям представлений розглядом теоретико-методичних аспектів дослідження розвитку національної автотранспортної системи в

умовах глобалізації. В межах даного напряму автором досліджено сутність, значення та структуру національної автотранспортної системи України, проаналізовано специфіку розробки стратегій її розвитку, систематизовано методичні підходи до оцінювання розвитку національної автотранспортної системи.

Другий напрям дослідження спрямований на діагностику рівня розвитку національної автотранспортної системи, в межах якого проведено ретроспективний аналіз формування та розвитку національної автотранспортної системи України, здійснено економічну діагностику сучасного стану галузі та визначено ефективність функціонування національної автотранспортної системи в умовах глобалізації.

Третій напрямок направлений на обґрунтування стратегічних перспектив розвитку національної автотранспортної системи. Автором сформовано концептуальні підходи до формування національної автотранспортної системи, запропоновано організаційно-економічний механізм управління автотранспортною системою України, обґрунтовано напрями державної підтримки розвитку національної автотранспортної системи в умовах глобалізації.

В межах даних напрямів автором здійснено вдалу спробу вирішити важливу наукову проблему систематизації теоретичних засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо стратегічного розвитку автотранспортної системи України в умовах глобалізації.

В дисертації автором використано значну кількість літературних джерел, в тому числі іноземних, опановано сучасні методи наукових досліджень, висновки побудовані на базі багатого фактичного і статистичного матеріалу сучасного рівня функціонування автотранспортної системи України. Все це забезпечило необхідну достовірність зроблених висновків і наукових положень. Слід відмітити впевнене використання автором методів оцінки та аналізу економічних явищ, що досліджуються.

Дисертаційне дослідження Буркуна В.В. характеризується структурованістю, методичною завершеністю та чіткістю зроблених висновків і рекомендацій, які апробовані автором під час виступів на 5 міжнародних науково-практичних конференціях.

Зазначені положення дозволяють стверджувати, що отримані в дисертаційному дослідженні результати є обґрунтованими і достовірними.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

У дисертаційній роботі, яку подано автором на відгук, розглянуто широке коло методичних та практичних запитань щодо забезпечення стратегічного розвитку автотранспортної системи України в умовах глобалізації.

Основні з них, на нашу думку, полягають у наступному:

- набули подальшого розвитку теоретичні підходи до трактування національної автотранспортної системи, які, на відміну від існуючих, визначають її як єдиний, заснований на використанні автотранспорту, господарський комплекс, що створений для планомірного ведення транспортно-господарської діяльності та керівництва нею, що включає в себе транспортні засоби, споруди, засоби механізації та автоматизації транспортного процесу й систему управління перевезеннями, а також організацію всього автомобільного вантажообігу в економіці країни з урахуванням необхідних екологічних норм збереження навколишнього середовища та забезпечення соціальних потреб (с.25);

- удосконалено автором компонентний склад національної автотранспортної системи як складової єдиної транспортної системи України, що забезпечує через своїх суб'єктів наповнення ринку автотранспортної системи. При цьому автором віддається перевага ієрархічній структурі автотранспортної системи, за умови, що вона складається з трьох ешелонів – національної, регіональної автотранспортної

системи та системи автотранспортних підприємств, які поєднані єдиною системою управління (с. 32-34);

– удосконалено методичні підходи до оцінювання розвитку національної автотранспортної системи на основі сформованої функціональної взаємодії між основними складовими ефективності національної автотранспортної системи, при цьому в умовах поєднання трьох компонентів ефективності – економічної, екологічної та соціальної, на основі якої обґрунтовано системну комплексну оцінку національної автотранспортної системи за трьома складовими: економічною, соціальною та екологічною (с. 61-67);

– набуло подальшого розвитку обґрунтування узагальнюючих характеристик ефективності автотранспортної системи на основі коефіцієнтів Енгеля та Успенського, що характеризують ефективність автотранспортної системи України і дають можливість порівнювати між собою рівень ефективності автотранспортної системи окремих регіонів, на основі чого здійснене групування регіонів за трьома групами: регіони першої групи – це регіони із рівнем коефіцієнта Енгеля вище середнього рівня; регіони другої групи – це регіони із рівнем коефіцієнта Успенського вище середнього рівня, а перетин множин становлять регіони, які утворюють третю групу, котра може бути охарактеризована, як регіони із задовільним рівнем ефективності автотранспортної системи, оціненої на підставі двох методик, що дає можливість обґрунтувати низку додаткових заходів щодо покращення ефективності автотранспортної системи (с. 122-128);

– удосконалено концептуальні підходи до формування національної автотранспортної системи, які відрізняються від аналогічних тим, що в їх основі полягає розподіл на економічні, екологічні і соціальні підходи та враховується вплив коефіцієнтів Енгеля й Успенського на валовий регіональний продукт, що дозволило визначити регіони, для яких необхідно розробити першочергові заходи щодо покращення стану автотранспортної системи (с. 146-153);

– набуло подальшого розвитку обґрунтування етапів формування організаційно-економічного механізму управління національною автотранспортною системою, котрі, на відміну від вже відомих підходів, розподілені таким чином: підготовчий, який включає в себе виявлення основних проблем галузі; профілактичний, що обґрунтовує заходи, які дозволять мінімізувати вплив виявлених проблемних точок на розвиток галузі в майбутньому; стабілізаційний, що базується на реалізації заходів, які зможуть нормалізувати роботу національної автотранспортної системи; інтеграційний, основна задача якого реалізувати заходи, що дозволять національній автотранспортній системі інтегруватися в європейський простір та відповідати новітнім вимогам, які ставить перед нею глобалізація (с.166-169).

Значення результатів дисертаційного дослідження для науки і практики, рекомендації щодо їх подальшого використання. Наукове значення одержаних результатів полягає в обґрунтуванні концептуальних положень та розробці практичних основ стратегічного розвитку національної автотранспортної системи в умовах глобалізації.

Теоретико-методичні положення та практичні рекомендації, викладені в дисертації дають змогу підвищити рівень ефективності й результативності функціонування автотранспортної системи України. Пропозиції та висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані при розробці національних та регіональних програм стратегічного розвитку автомобільного транспорту.

Практичне значення одержаних наукових результатів підтверджено їх впровадженням та апробацією. Так, основні результати дослідження були впроваджені Управлінням інфраструктури Миколаївської обласної державної адміністрації (довідка № 310–02 від 22.06.2018 р.), Миколаївською обласною асоціацією автомобільних перевізників (довідка № 12 від 24.05.2018 р.), ТОВ «Миколаїв–Авто» (довідка № 142 від 12.06.2018 р.), ТДВ «Автомобіліст»

(довідка № 185 від 15.05.2018 р.). Окремі результати дослідження використовують у навчальному процесі Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського при викладанні дисциплін «Національна економіка», «Економіка підприємств» (довідка № 01–12/29.1/723 від 25.06.2018 р.).

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження в опублікованих працях та авторефераті. Зміст автореферату повністю відповідає змісту дисертаційної роботі. В авторефераті викладено основні наукові розробки, що отримані в процесі дослідження, висвітлено ступінь їх наукової новизни, висновки і рекомендації щодо використання результатів у практичній діяльності для державних органів влади, автотранспортних підприємств.

Зміст та завершеність дослідження. Представлене дисертаційне дослідження складається із вступу, трьох логічно пов'язаних розділів, висновків за окремими розділами, загальних висновків та додатків. Основна частина дисертації викладена на 186 сторінках. Дисертація містить 25 таблиць, 31 рисунок, список використаних джерел загальною кількістю 194 найменування та додатки. У загальних висновках викладені найбільш важливі теоретичні та практичні результати, одержані в дисертації, сформульовані висновки та рекомендації щодо наукового та практичного застосування здобутих результатів, розкриті методи вирішення поставленої в дисертації наукової проблеми, обґрунтована достовірність результатів. В додатках представлені матеріали, які доповнюють основний зміст дисертаційної роботи.

Дискусійні положення і зауваження Оцінюючи дисертаційну роботу в цілому позитивно, варто відмітити наявність певних недоліків, дискусійних питань.

1. Дисертантом в таблиці 1.1 «Основні методологічні підходи до розробки стратегій автотранспортної системи» (с. 47 дисертаційної роботи) по суті представлено короткий опис основних методик, що будуть використовуватися при розробці стратегій. Тому в даному випадку, коректніше було б обмежитись формулювання методичні, а не методологічні підходи.

2. На стор. 67,68 зазначено що для системної комплексної оцінки національної автотранспортної системи слід всі показники групувати за трьома складовими: економічною, соціальною та екологічною. Запропоновані автором показники представлено у вигляді таблиці, але слід було б уніфікувати підходи до характеристики цих показників, і бажано б, додати індикатори, тому що не зрозуміло які ж значення цих показників вважати ефективними для досліджуваної системи.

3. В підрозділі 2.3 дисертаційної роботи на с. 111-113 автором досліджено динаміку основних показників ефективності роботи галузі – фінансового результату, рівня рентабельності. Але практично нічого не сказано, за рахунок яких факторів відбувалися коливання досліджуваних показників.

4. Автором на стор. 166-167 обґрунтовано формування моделі організаційно економічного механізму управління національною автотранспортною системою, що має бути зорієнтований на ефективне та якісне функціонування системи та обслуговування споживачів. Але слід було б обґрунтувати і інституціональне забезпечення даних пропозицій автора.

5. В підрозділі 3.3, автором обґрунтовано значну кількість пропозицій щодо ролі держави в розвитку національної автотранспортної системи в умовах глобалізації, але слід було б всі їх систематизувати у вигляді схеми чи таблиці, бо вони є розпорошеними по всьому підрозділу.

Слід зазначити, що висловлені зауваження не зменшують загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Буркуна В.В.

Загальний висновок по дисертаційній роботі щодо її відповідності встановленим вимогам

Дисертаційна робота, виконана Буркуном Віталієм Валерійовичем на тему «Стратегічні орієнтири розвитку національної автотранспортної системи в умовах глобалізації», є кваліфікованою, самостійною та завершеною науковою працею, яка має значення для розвитку всієї транспортної системи України.

Глибина дослідження, отримані наукові результати, рівень подання матеріалу, перелік публікацій віддзеркалюють наявність теоретичних, методичних та аналітичних наукових розробок, які є предметом захисту кандидатської дисертації за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Публікації повною мірою розкривають зміст дисертаційної роботи.

Актуальність і рівень розв'язання поставленого завдання, новизна дисертації й ступінь обґрунтованості винесених на захист наукових положень відповідають вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями), що висуваються до кандидатської дисертації, а її автор – Буркун Віталій Валерійович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:
доктор економічних наук, професор
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Міністерства освіти і науки України (м.Дніпро), проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи Н.І. Верхоглядова